

Beslutningsforslag nr. B 28. Fremsat den 29. oktober 1987 af Tommy Dinesen (SF), Aage Frandsen (SF), Lilli Gyldenkilde (SF), Erik Jakobsen (SF), Ingerlise Koefoed (SF) og Ebba Strange (SF)

Forslag til folketingsbeslutning

om ret til arbejdsløshedsdagpenge i tilfælde af arbejdsmiljøbetings barnløshed

Folketinget pålægger regeringen at tilvejebringe det fornødne lovgrundlag for ret til at modtage arbejdsløshedsdagpenge i op til et år, hvis arbejdsmiljøet kan være årsag til barnløshed, efter følgende retningslinjer:

1. at der gives ret til arbejdsløshedsdagpenge i op til et år til enhver kvinde eller mand, som på baggrund af en lægeerklæring har fået underretning om, at barnløshed skyldes arbejde med skadelige stoffer, arbejdsstillingen eller lignende i arbejdsprocessen på den virksomhed eller institution, hvor den pågældende er ansat,
2. at ordningen træder i kraft, såfremt der på den pågældende arbejdsplads ikke kan anvises andet og uskadeligt arbejde i den under 1. nævnte periode,
3. at ordningen giver ret til arbejdsløshedsdagpenge i op til et år med ret til genansættelse i samme job, når den pågældende vender tilbage.

Bemærkninger til forslaget

Almindelige bemærkninger

Verdenssundhedsorganisationen WHO afholdt i april 1983 et møde om reproduktionsskader og kemiske stoffer i arbejdsmiljøet. Dette møde resulterede i en rapport, udgivet 1985.

På mødet konstaterede lektor Frank M. Sullivan fra farmakologisk afdeling på Guys Hospital i London, at reproduktionsskader kan skyldes arbejdsmiljøpåvirkninger, som nedsætter kvinders og mænds evne til at få børn, der kan leve og udvikle sig til normale og sunde voksne.

Reproduktionsskader dækker altså en meget videre periode end blot graviditetsforløbet. Vi må medtage kemiske stoffer, som udskilles i modermælken, påvirkninger, der nedsætter børns vækst eller skader deres fysiske eller psykiske udvikling, påvirkninger, der øger risikoen for børnekræft, samt industriforurening af fødevarer og det omgivende miljø.

Med dette beslutningsforslag søges fjernet en lille del af de reproduktionsskader, der kan opstå.

Kan et par ikke få børn, er det forslagsstillernes opfattelse, at både sygdomme og arbejdsmiljøfaktorer bør overvejes som mulige årsager hos såvel kvinden som hos manden.

Specielle bemærkninger

Påvirkninger af kvinden

Det er vanskeligt at måle frugtbarheden hos en kvinde, fordi der er så mange faktorer, der spiller ind. Kvinders hormonsystem styrer menstruationerne, og et velfungerende hormonsystem er desuden nødvendigt for at kunne fremkalde ægløsning og for at kunne fastholde det befrugtede æg i livmoderen i den allertidligste graviditet. Forandringer i menstruationsmønstret kan skyldes en påvirkning af hormonbalancen eller en direkte påvirkning af de indre kønsorganer hos kvinden.

Det har været kendt siden begyndelsen af dette århundrede, at benzen kan forårsage kraftige menstruationsblødninger samt blødninger under graviditet. Der er endvidere fundet øget risiko for menstruationsforstyrrelser hos kvinder beskæftiget med

bly, kviksølv eller udsat for støj og vibrationer. Også på en skotøjsfabrik og på en gummifabrik er der fundet flere kvinder med menstruationsforstyrrelser. De var udsat for benzen, toluen, xylen og forskellige klorholdige opløsningsmidler. Kvinder, der arbejdede med etylenoxid, havde større risiko for betændelsessygdomme i livmoderen, ufrivillige aborter og graviditetsforgiftning.

Hos kvinder udsat for formaldehyd i tekstilindustrien blev der fundet øget risiko for blodmangel under graviditeten, truende abort, lav ilttilførsel til barnet samt lav fødselsvægt.

Kvinder udsat for styren, anilinfarver, chloropren, uorganisk kviksølv (f.eks. tandlægeassistenter), trichloretylen, trialkylfosfater og kvinder beskæftiget med fremstilling af elektriske isoleringsmaterialer (opløsningsmidler, lak og resiner) havde øget risiko for menstruationsforstyrrelser.

I forbindelse med en virksomhedsbrand, hvor de kvindelige ansatte blev udsat for PVC-forbrændingsprodukter, fandt man mange tilfælde med meget kraftige og uregelmæssige menstruationsblødninger i perioden efter branden.

Med dette forslag søges det sikret, at kvinder, der ønsker at blive gravide, kan undgå et farligt arbejdsmiljø, således at de tidlige fosterskader undgås.

Siden 1. januar 1981 har det været muligt at give dagpenge til kvinder, når arbejdet indebærer en risiko for fosterskader (dagpengelovens § 33, stk. 5). Det er dog en forudsætning, at det ikke er muligt at fjerne risikopåvirkningen eller at omplacere kvinden til andet arbejde i virksomheden uden risiko for fosteret. Skønner den praktiserende læge, at der er mistanke om en risiko for fostret på grund af arbejdsmiljøet, meddeles dette socialforvaltningen, og kvinden får udbetalt dagpenge. Den praktiserende læge får tilsendt en attest, hvor der skal gives oplysning om de formodede risikofaktorer og om, hvorvidt lægen har haft kontakt med Bedriftssundhedstjenesten, Arbejdsmedicinsk Klinik eller Arbejdstilsynet. Det kan selvfølgelig være vanskeligt at vurdere, om der er en risiko for fosterskade; men i tvivlstilfælde kan den praktiseren-

de læge søge rådgivning hos den lokale arbejdsmedicinske afdeling/klinik eller hos lægerne i Arbejdstilsynet. Da loven taler om en risiko for fosterskade, må enhver usikkerhed eller tvivl komme den gravide til gode.

Loven bruges fortsat kun i ringe udstrækning. I en 6-måneders periode i 1982 fik 167 kvinder eller 0,5 pct. af de fødende tilkendt dagpenge på grund af risikofyldt arbejde. Der kan være mange årsager til, at kun så få kvinder har anvendt lovens muligheder. Kendskabet til loven er begrænset, den er kompliceret, og dagpenge betyder en betragtelig lønnedgang for mange gravide kvinder. Desuden er arbejdsløshed et stort kvindeproblem i Danmark, og den gravide kan frygte, at fravær under graviditeten medfører øget risiko for afskedigelse.

Endelig tager loven kun i begrænset omfang hensyn til de helt tidlige skader på fostret, da det er mest følsomt de første tre måneder i graviditeten, hvor organerne dannes. En ydre påvirkning i denne periode vil kunne føre til alvorlige misdannelser eller abort.

Påvirkninger af manden

Forskningen i arbejdsmiljøets konsekvenser for mænds reproduktionsevne er endnu ikke nået så langt. Dog viser en engelsk undersøgelse, foretaget bl.a. af lektor Frank M. Sullivan, om reproduktionsskader som følge af arbejdsmiljøpåvirkninger, at påvirkningerne af manden spænder fra impotens og forandringer i sædkvaliteten til sterilitet og skader på arvematerialet (generne). Endvidere har nogle studier vist nedsat frugtbarhed hos mandligt narkosepersonale samt øget risiko for abort hos deres partnere.

Lægevidenskaben har desuden opdaget, at et antal bekæmpelsesmidler (pesticider) kan fremkalde forandringer af sæden og nedsat frugtbarhed. Nedsat sædkvalitet er blevet observeret både hos mænd, der var ansat i virksomheder, der producerede DBCP (dibromochlorpropan) og hos brugerne - landmænd og gartnere. Der er en sammenhæng mellem beskadigelserne af testikler og længden af udsættelsen for DBCP. Ansatte, der havde arbejdet

med DBCP i mere end 1 år, havde således nedsat antal levende sædceller. Hos mænd med over 3 års ansættelse var de fleste sædceller døde.

Også bly er giftigt for forplantningsevnen. Dette fandt en engelsk videnskabsmand ud af allerede i 1897. Alligevel må blyarbejdere på batterifabrikker og autoværksteder stadig leve med høje blykoncentrationer i blodet. En rumænsk undersøgelse fra 1975 af 89 arbejdere på en batterifabrik viste således, at af de arbejdere, der havde et indhold af bly i blodet på 41, havde over halvdelen af dem nedsat sædkvalitet.

Forslagsstillerne er derfor af den opfattelse, at såfremt et par i øvrigt er gennemundersøgt af en læge, så bør der være den mulighed, at manden kan blive omplaceret til andet arbejde på virksomheden eller få tilbud om dagpenge, således at frugtbarhedsskadelige påvirkninger kan undgås i en periode på ca. 4-6 måneder og at han i samme periode kan nå at udskille de skadelige stoffer, som han har pådraget sig i det tidligere arbejde.

Som nævnt tidligere er forskningen inden for dette område endnu ikke så langt, men meget tyder dog på, at arbejdsmiljøet kan få alvorlige konsekvenser for både mænds og kvinders evne til at få sunde børn.

En rapport med en liste over foreløbig 200 frugtbarhedsskadelige stoffer er under udarbejdelse i Arbejdsmiljøinstituttet og forventes offentliggjort primo 1988. Indtil da arbejder tusindvis af danskere videre med de farlige stoffer, hvoraf ikke et eneste er mærket frugtbarhedsskadelige eller fosterskadelige.

Beslutningsforslaget tager alene sigte på den helt aktuelle arbejdsmiljømæssige situation.

Det er forslagsstillernes principielle opfattelse, at et arbejdsmiljø, der udsætter de ansatte for en sundhedsskadelig påvirkning af et omfang, der hindrer eller nedsætter forplantningsevnen i væsentligt omfang, ikke bør være lovligt.

Kilder:

Ugeskrift for Læger nr. 10, 1987.
Fagbladet nr. 5, 10, marts 1987.

Bilag**Arbejdsministerens skriftlige besvarelse af spørgsmål nr. S 977
af 15. april 1986 fra Tommy Dinesen (SF)****Spørgsmål:**

Findes der nogle inden- og udenlandske videnskabelige undersøgelser, som indicerer sammenhæng mellem mænds svigtende/manglende evne til at forplante sig og arbejdet med organiske opløsningsmidler?

Svar:

Direktoratet for Arbejdstilsynet har oplyst følgende, som jeg kan henholde mig til:

Ved organiske opløsningsmidler forstår direktoratet i denne sammenhæng de 274 stoffer og materialer, der er optaget på Arbejdstilsynets vejledende liste over organiske opløsningsmidler.

Inden for de sidste 10 år er det i stigende grad blevet kendt, at kemiske stoffer kan påvirke mænds evne til at få børn.

De fleste undersøgelser heraf har omfattet lægemidler og tungmetaller. Der er derimod kun foretaget relativt få undersøgelser af or-

ganiske opløsningsmidler.

En dansk undersøgelse peger på en sammenhæng mellem arbejde med et organisk opløsningsmiddel (toluen) og hormonniveauet hos de mandlige beskæftigede.

To danske undersøgelser af organiske opløsningsmidlers indvirkning på mænds forplantningsevne er endnu ikke afsluttet.

I udenlandske arbejdspladsstudier er foreløbig fundet, at et mindre antal (ca. 5) organiske opløsningsmidler kan indvirke på evnen til at få børn.

Udenlandske dyreforsøg viser, at 10-15 organiske opløsningsmidler ud af ca. 50 undersøgte kan have effekt på handyrenes forplantning.

Udsættelse for organiske opløsningsmidler er et af de områder, Arbejdstilsynet og de arbejdsmedicinske klinikker vurderer i sager vedrørende dagpenge efter dagpengelovens § 33, stk. 5.